

LBRIS

We know
books

SFÂNTUL PREOT MĂRTURISITOR
DUMITRU STĂNILOAE

CORESPONDENȚĂ

Ediție îngrijită, traducere din limbile
engleză, franceză, germană și neogreacă
și note de Preot dr. Dorin-Demostene Iancu

CUDĂNTUL
ȘI
DIEȚII
București • 2025

Nr. 24

SERIA TEOLOGICA

Nr. 24

Prot. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

Rectorul Academiei teologice „Andreianu”

*Au Père Kallistos Ware,
avec l'amour d'être
ensemble dans la même
église.
22.I.1969*

IISUS HRISTOS

SAU

RESTAURAREA OMULUI

„Părintelui Kallistos Ware, cu dragostea de a fi împreună în aceeași biserică. 22.I.1969” (dedicație a Sfântului Dumitru Stăniloae)

CUPRINS

Cuvânt înainte de Lidia Stăniloae	5
Notă asupra ediției	9
Lista abrevierilor	12
CORESPONDENȚĂ PRIMITĂ	13
CORESPONDENȚĂ TRIMISĂ	127
Patriarhul Justinian Marina	129
Patriarhul Justin Moiescu	151
Patriarhul Teoctist Arăpașu	165
Dan-Ilie Ciobotea (Preafericitul Părinte Patriarh Daniel)	166
Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române	170
Î.P.S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei	172
Î.P.S. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului	177
Mitropolitul de Kitros, Katerini și Platamonas, Barnabas Tzortzatos	181
Arhimandritul Sotirios Trambas	182
Arhimandritul Spiridon Bilalis	184
Monahul Nicolae Steinhardt	185
Preotul Ion Bria	188
Preotul Scarlat Porcescu	196

Preotul Paul Mihail	198
Preotul Nicolae Bordașiu	210
Fundația <i>Gojdu</i>	212
Biserica Anglicană	215
Academia Română	217
Secretarul General al Departamentului Cultelor ...	219
Ion Petrovici	220
Pictorul Nicolae Stoica	223
Ion Clopoșel	224
Preotul Liviu Brânzaș	226

1

Arhiepiscopia Ortodoxă Română de Alba-Iulia și Sibiu

Nr. 7471/<1>940 Pres<idial>

Preacucernice Părinte,

Având în vedere bunele servicii aduse Bisericii noastre de P.C. Ta și apreciind activitatea P<rea> Cuc<ernicieii> Tale pe teren pastoral ca profesor și rector al Academiei Teologice „Andreiane”, ca redactor al *Telegrafului Român*, ca autor de prețioase opere teologice și ca prețios colaborator la revistele din Centrul Arhiepiscopiei noastre, și ținând seamă de cuvintele Sf<ântului> Apostol Pavel că „preoții cei ce își țin bine dregătoria de îndoită cinste să se învrednicească” [1 *Timotei* 5, 17], aflăm de bine a-ți da binecuvântarea arhierescă de a purta crucea de Protopop stavrofor.

Așteptăm ca această distincțiune să fie un îndemn spre o și mai zeloasă și rodnică activitate a Preacucernicieii Tale în viitor.

Sibiu, la sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt, anul 1940

(ss) *Nicolae* [*Bălan – n.ed.*], arhiepiscop și mitropolit

A.p.D.S.

Patriarhia Română
Administrația Patriarhală
Comisiunea de Redactare a Cărții
de Învățătură Creștină Ortodoxă

[1949]

Preacucernice Părinte Profesor,

Potrivit dezlegării date de Înaltpreasfințitul Patriarh, prin adresa nr. 6399/<1>949, de a consulta și alte persoane în legătură cu întocmirea *Cărții de învățătură ortodoxă (Catehismul)*, comisiunea de sub președinția noastră a hotărât, prin procesul-verbal de la 17 septembrie 1949, a vă coopta în comisiunea de redactare a *Cărții de învățătură creștină ortodoxă*, pentru specialitatea dogmatică.

În consecință, vă rog să binevoiți a lua parte la ședința de la 27 septembrie 1949, ora 9 dimineața, în localul Sfântului Sinod din Str. Antim 29.

Veți avea grijă să ridicați în cursul acestei săptămâni de la Cancelaria Sfântului Sinod un manuscris al numitei cărți, întocmit de vechea comisiune, precum și un exemplar din planul de lucru prezentat în ședința din 20 septembrie a.c.

Cu arhieresti binecuvântări,
Președintele comisiunii,
(ss) *Mitropolit Firmilian [Marin – n.ed.]*

A.P.R., fond A.P., dosar 31/1949, f. 6

Cancelaria Sfântului Sinod

[1955]

În conformitate cu rezoluția Preafericitului Patriarh Justinian din 10 august a.c., pusă pe temeiul nr. 6795/<1>955, vă facem cunoscut că, în vederea revizuirii și definitivării slujbelor sfinților ardeleni canonizați de Sfântul Sinod în anul 1950, s-a instituit o comisie compusă din Î.P.S. Mitropolit Efreim Enăchescu, ca președinte și P.P. C.C. prof. D. Stăniloae, Ene Braniște și Benedict Ghiuș, membri.

În executarea lucrării, în ceea ce privește slujbele, veți adapta slujba fiecărui sfânt după textul cuprins în *Antologhion*.

Pentru revizuirea și definitivarea sinaxarelor, comisiunea se va putea completa cu P.C. prof. Gh. Moisescu și P.C. arhidiacon Vartolomeu Anania, care urmează să fie convocați în acest scop.

Rugăciunea de canonizare fiind întocmită numai pentru sfinții Visarion, Sofronie și Oprea, va fi întregită de comisiune cu invocarea și către sfinții ierarhi Sava și Iorest.

Întreaga lucrare va fi înaintată Cancelariei Sfântului Sinod cel mai târziu până la 10 septembrie 1955, pentru a fi prezentată plenului Sfântului Sinod spre aprobare.

Episcop vicar-patriarhal,
(ss) *Antim [Nica – n.ed.]*

Consilier administrativ,
(ss) *Pr. Gh. Soare*

A.P.R., fond A.P., dosar 79/1955, f. 42.

[1955]

Cucernice Părinte,

Pe vară v-am scris câteva rânduri despre preocupările unui om: ideea de divin în reprezentarea matematică. Nu știu ce anume nu vă face plăcere, căci până acum nu am primit cuvenitul răspuns. În prezent nu știu ce să cred. N-ați primit scrisoarea? Nu v-a făcut plăcere conținutul sau forma? Sau să fie altceva la mijloc?

Poate v-au făcut să zâmbiți afirmațiile făcute de mine referitoare la numele și modul de a le interpreta.

Nu-i nimic. Veni-va altul și va spune poate mai bine și mai frumos.

Pentru continuarea lucrării, vă rugăm să-mi recomandați ceva lucrări care mi-ar putea fi punctul de sprijin. În centrul preocupărilor este corespondența dintre noțiunea de înger și noțiunea de infinit mic, care sunt și ei ierarhizați în „ordine”.

Pentru continuare, aș avea nevoie de lucrări care să-mi dea o idee cât mai completă în legătură cu concepția poezelor despre divin și care este universalitatea lumii îngerilor în diferitele religii ale lumii.

Pentru fundamentul creștin, am *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin.

Această noțiune de înger ne pune în fața problemei, după mine, destul de grele. Problema trădării e o problemă de îngeri în infinități mici.

Iisus ne spune în legătură cu deznodământul durerii generale: atunci vor fi mulți slabi de înger și se vor trăda unii pe alții (*Matei* 24, 43-46 [24, 10]).

Deci e o problemă esențială problema comportării între oameni.

Aștept răspunsul Dvs.

Ion Emil Colnic

A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar 203672, vol. 1, f. 134.

5

Consiliul Ecumenic al Bisericilor
Institutul Ecumenic

[1966]

Domnule Profesor,

Vă rog să mă scuzați că vă scriu din nou, dar aș dori să vă întreb dacă aveți intenția să participați la conferința noastră despre *Stăpânirea lui Hristos și prezența sa în lume* dintre 27 iunie – 2 iulie. (Veți reține faptul că s-a prelungit cu o zi).

În cazul în care nu ați primit prima mea invitație, vă trimit aici alăturat un nou exemplar al primei scrisori și o foaie de înscriere. Spre sfârșitul lui aprilie, veți primi o a doua scrisoare și un program provizoriu. Aș dori să am între timp cel puțin un răspuns preliminar din partea Dumneavoastră.

Cu nădejdea că veți accepta invitația noastră, vă rog să primiți expresia distinselor mele sentimente.

(ss) *N.A. Nissiotis*

A.N.R., Fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 5/1966, f. 112.

Freiburg im Breisgau

31.X.1967

Stimate Domnule Profesor Stăniloae,

Prin dl lector universitar dr. Paul Miron, Cercul Ecumenic Freiburg im Breisgau a fost informat despre Dumneavoastră ca fiind unul dintre teologii de frunte ai Bisericii Ortodoxe din România. Conducerea s-ar bucura să intre în legătură cu Dumneavoastră. Dacă am înțeles bine, veți fi la sfârșitul acestui an în Germania. Cercul Ecumenic s-ar bucura dacă, în legătură cu aceasta, ați face posibil să fiți, în zilele de 15-17 decembrie, zilele sărbătorilor noastre ecumenice ale Adventului, oaspetele nostru, să sărbătoriți împreună cu noi și în după-amiaza de 16 decembrie să fiți disponibil pentru un colocviu teologic. Cercul Ecumenic vă invită din inimă la aceasta și vă roagă să-i comunicați dacă puteți da curs acestei invitații.

Cercul ecumenic Freiburg im Breisgau este un grup frățesc de creștini din toate confesiunile reprezentate în Freiburg im Breisgau: vechi-catolici, anglicani, evanghelici, romano-catolici, luterani, ortodocși (români, ruși), reformați etc. De aproape 20 de ani Cercul serbează o sărbătoare a adventului în comuniune frățască și de rugăciuni. Freiburg este cu adevărat și în mod sincer ecumenic.

Odată cu subsemnatul, Cercul Ecumenic Vă trimite, stimate domnule profesor, salutări cordiale.

Al Dumneavoastră devotat,
Hermann Bujard
Preot și consilier superior de studii

A.N.R., Fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 150/1967, f. 5.

7

Seminarul de romanistică al Universității
Freiburg im Breisgau

3.XI.1967

Preacucernice Părinte profesor,

Lectoratul de limba română de pe lângă Seminarul de Romanistică al Universității din Freiburg are cinstea de a vă invita la o conferință cu un subiect pe care îl veți alege și la orice dată în jurul lui 15 decembrie a.c.

Cheltuielile de găzduire, transport etc. vor fi bineînțeles suportate de noi.

Vă rog să ne comunicați cât mai curând posibil subiectul ales, data sosirii și timpul pe care ați dori să-l petreceți aici.

Mulțumindu-vă, cu nădejdea că veți înțelege cât de necesară este vocea teologiei românești într-o lume care ne ignoră, rămân al Preacucerniciei Voastre,

Cu deosebit respect,
Paul Miron

A.N.R., Fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 150/1967, f. 6;
A.M.A.E., Fond R.F.G., dosar 198/1967, f. 27.

8

Universitatea din Heidelberg
Facultatea de Teologie
Decanul

Heidelberg, 6.XII.1967

Stimate domnule profesor Stăniloae,

Vă mulțumesc din inimă pentru amabila Dumneavoastră scrisoare din 24 noiembrie. Deși este regretabil că nu poate avea încă loc călătoria Dumneavoastră plănuită în decembrie, totuși ne bucurăm de perspectiva de a vă spune bine ați venit în primăvara viitoare. Nădăjduiesc să nu fie călătoria Dumneavoastră în lunile martie și aprilie, când în Facultatea noastră nu au loc prelegeri. Sper că veți putea veni fie în februarie, fie în mai, când veți putea ține o prelegere.

Cu urări cordiale pentru o binecuvântată sărbătoare a Nașterii lui Hristos,

(ss) Prof. Dr. Friedrich Heyer

A.N.R., Fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 150/1967, f. 11.

9

Freiburg im Breisgau, [1967]

Preacucernice Părinte Stăniloae,

Cu mare emoție v-am citit rândurile și cu mândrie v-am mângâiat scrisoarea: nu sunt eu oare unul ce din

fragedă tinerețe v-am iubit opera și iată acum ajung să vă cunosc și în scris personal?

Înțeleg greutățile de a veni la vreme de iarnă. Vă propun deci sfârșitul lui mai, începutul lui iunie 1968. Vom putea aranja o serie de conferințe la diferite universități: poate cugetați de pe acum la două titluri pe care să le putem propune respectivelor facultăți de teologie.

În altă ordine de idei, dacă aveți cumva timp, ar fi bine să alcătuiți manuscrisul unei cărți de teologie ortodoxă, pe care, eventual, vi l-aș plasa la vreo editură de pe aici. Apusul este ahtiat de teologie ortodoxă, dar se cunoaște numai cea rusească și grecească, ba chiar și bulgarii sunt mai apreciați. Despre noi se spune numai că am avea o bună școală teologică, dar nimeni n-o cunoaște. Nu v-ar tenta o asemenea lucrare?

Revista noastră *Prodromos*, foaie de împăcare românească sub valabilitatea rânduiei creștinești, tare ar pofi și ea un articol inedit de la P.C. Voastră. Dacă îl dați vreodată, faceți (în plus) un rezumat de zece rânduri, pe care l-am traduce apoi în limbi străine. Interesul străinilor de mare cultură pentru *Prodromos* este foarte mare.

Dorindu-vă de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos sărbători fericite și pentru 1968 cele mai frumoase realizări, bucurie și sănătate, rămân al Preacucerniciei Voastre,

Respectuos,
Paul Miron

Trimiteti-mi oricând lista de cărți din Apus, cărți de care ați avea nevoie, în orice limbă și cu titlul exact (+ editură) atât pentru P.C. Voastră, cât și pentru studenții P.C. Voastre. Eu, care mi-am făcut studiile fără să-mi pot